

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI TARBIYALASHDA O'QITUVCHINING OTA-ONALAR BILAN BIRGALIKDAGI ISHLARINI TASHKILLASHTIRISH USULLARI

Ajiniyoz nomidagi NDPI

Boshlang'ich ta'lim fakulteti

2-G guruh talabalari

Turg'anbayeva Gulbonu

Davletbayeva Charos

Annotatsiya: *Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarini tarbiyalashda o'qituvchining ota-onalar bilan birgalikdagi ishlarini tashkillashtirish usullari haqida so'z yuritiladi.*

Kalit so'zlar: *o'qituvchi, ota-ona, tarbiya, ta'lim, hamkorlik, suhbat, oilaviy tashrif, yozishmalar, majlis*

Bizning birinchi prezidentimiz Islom Abdug'aniyevich Karimov o'zining «Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch» asarida: «Biz xalqimizning dunyoda hech kimdan kam bo'lmasligi, farzandlarimizning bizdan ko'ra kuchli, bilimli, dono va albatta baxtli bo'lib yashashi uchun bor kuch va imkoniyatlarimizni safarbar etayotgan ekanmiz, bu borada ma'naviy tarbiya masalasi, hech shubhasiz, beqiyos ahamiyat kasb etadi. Agar biz bu masalada hushyorlik va sezgirligimizni, qat'iyat va mas'uliyatimizni yo'qotsak, bu o'ta muhim ishni o'z holiga, o'zibo'larchilikka tashlab qo'yadigan bo'lsak, muqaddas qadriyatlarimizga yo'g'irilgan va ulardan oziqlangan ma'naviyatimizdan, tarixiy xotiramizdan ayrilib, oxir-oqibatda o'zimiz intilgan umumbashariy taraqqiyot yo'lidan chetga chiqib qolishimiz mumkin», - deya yoshlarimizning komil shaxs sifatida shakllanishida ma'naviy tarbiyaning o'rnini alohida ta'kidlab o'tadi. Chunki yangi ijtimoiy madaniy sharoitlarda davlatning ijtimoiy-siyosiy hayotida ham tub o'zgarishlar yuzaga kelishi tabiiy. Bu kabi o'zgarishlar, albatta, ta'lim tizimini, bevosita uzluksiz ta'lim tizimining muhim tarkibiy qismi bo'lgan umumiy o'rta ta'lim maktablarini ham chetlab o'tmaydi. Vaholanki, aynan maktabda yoshlarga berilayotgan ta'lim va tarbiya yurtimizda tinchlikni saqlashning, ijtimoiy odob-axloqning, ma'naviyat va taraqqiyotning asosi va garovi bo'lib hisoblanadi. Yangi tipdagi maktablarning, davlat maktablari bilan bir qatorda xususiy maktablarning tashkil etilishi, maktab ta'lim-tarbiya sifatini oshirishga doir davlat talablarining bajarilishi, ta'lim tizimiga innovatsion texnologiyalarning kirib kelishi, ta'limning axborotlashtirilishi va texnologiyalashtirilishi singari global o'zgarishlar yuz berayotgan bugungi kunda maktab bilan oilalarning hamkorligini tashkil etish yosh avlodning barkamol shaxs sifatida shakllanishiga ikki tomonlama ijobiy ta'sir ko'rsatishning sharti sifatida xizmat qiladi. Aynan shuning uchun ham bugungi kunda o'qituvchilar, ota-onalar, o'quvchilarning, lozim bo'lsa mahalla va keng jamoatchilikning hamkorligini tashkil etishga doir hamkorlik ishlarini yo'lga qo'yish dolzarb masalalardan biridir.

Bola shaxsining har tomonlama va barkamol rivojlanishida oila qanday rol o'ynashini barchamiz yaxshi bilamiz, chunki bolalar ilk axloqiy saboqlarni oilada oladi, ularning xarakteri ham aynan oilada shakllanadi. Ota-onalar bilan ishlash sinf rahbari faoliyatida katta o'rin tutadi. Sinf rahbari ota-onalarni butun pedagogik jarayonning sheriklariga aylantirishga harakat qilishi lozim. Buning uchun ushbu ishning turli shakllari va faoliyati qo'llaniladi - bularni quyida ko'rib chiqamiz.

O'quvchini tarbiyalashda har qanday muvaffaqiyatga faqat uning ota-onasiga individual yondashish orqali erishish mumkin, faqatgina o'quvchilarning ota-onalari bilan aloqa o'rnatish kerak.

Bolaning oilasi bilan tanishish uchun birinchi sinf soatida bolalarga tarqatiladigan so'rovnoma boshlanadi va bu so'rovnoma har yili yangilab turadi. So'rovnoma uyda ota-onalar bilan to'ldiriladi. Bu ma'lumotlar faqat sinf rahbari uchun emas, balki maktab hujjatlarini to'ldirish uchun ham kerak bo'ladi. Ushbu so'rovnoma "ota-onalar to'g'risida ma'lumot", "ish bilan ta'minlash" va "o'quvchilarning sog'lig'i holati", balki sinf rahbarining ota-onalar bilan ishlashga imkon beradigan savollarni ham o'z ichiga oladi.

Bolani tarbiyalashda ko'p narsa o'qituvchi va ota-onalarning birgalikdagi faoliyatiga bog'liq. Lekin har doim ham ota-onalar yetarlicha aloqa o'rnatishmaydi. Afsuski, ba'zi ota-onalar o'z burchini yaxshi tushunmay, farzandining tarbiyasida jiddiy xatoga yo'l qo'yishadi. Bunday ota-onalar nafaqat o'qituvchidan, balki boshqa ota-onalarning ijobiy tajribasi va energiyasidan ham kuchliroq alohida e'tibor va yordamga muhtojdirlar. Menimcha, bunday oilalar o'zidan o'zi qoloq bo'lib qolmaydi. Balki, ular moddiy tomondan qiynalib, bolasi tarbiyasiga e'tibor berisha olmayotgandir. Balki, ota-ona o'rtasida ziddiyat paydo bo'lib, bolasiga vaqt ajrata olmayotgandir. Bunaqa taxminlarni ko'plab keltirish mumkin, lekin bu taxminlar bola kelajagini barbod qilmasligi kerak. Har qanday holatda ham bolaning o'sishi, tarbiyalanishi, ta'lim olishi birinchi o'rinda hisoblanadi. Ota-onalar maktabga majlisga bora olmasa o'qituvchi ota-onaning oldiga kelishi kerak. Bu ilmiy terminda oilaviy tashrif deya nomlanadi. Oilaviy tashrif - bu ota-onalar bilan ishlashning samarali usuli hisoblanadi. Oilaga tashrif buyurganda, o'quvchining yashash sharoiti bilan tanishish asosiy maqsad sanaladi. O'qituvchi ota-onalar bilan o'quvchining fe'l-atvori, qiziqishlari va moyilliklari haqida, maktabga bo'lgan munosabati to'g'risida suhbatlashadi. Ota-onalarga farzandining muvaffaqiyati haqida ma'lumot beradi hamda uy vazifasini vaqtida tashkil qilish bo'yicha bir qancha maslahatlar berishi darkor.

Ota-onalar bilan ishlashning yana bir samarali usuli bu ota-onalar bilan yozishmalar hisoblanadi. Bu ota-onalarga o'z farzandlarining muvaffaqiyati haqida xabar berishning yozma shakli bo'lib, ota-onalarni maktabda o'tkaziladigan tadbirlar, bayramlar bilan tabriklash, bolalarni tarbiyalashda bir qancha maslahatlar berishga yo'l ochadi. Xat yozishda asosan do'stona ohangda muloqot qilish lozim.

Sinf rahbarining oila bilan ishlashida ota-onalarni o'quvchilarning taraqqiyoti, xulq-atvori va ijtimoiy foydali ishi haqida muntazam ravishda xabardor qilish muhim o'rin tutadi. Shu maqsadda har chorakda bir marta ota-onalar yig'ilishlari o'tkazilib, unda maktab

o'quvchilarining o'zlashtirishi va intizomi holati atroflicha tahlil etilib, bu boradagi oila faoliyatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari belgilab olinmoqda. Zarur hollarda, ma'lum bir ta'lim muammosini hal qilishda oilaning shoshilinch aralashuvi zarur bo'lganda, sinf rahbari ota-onalarning uyiga tashrif buyuradi yoki ularni maktabga taklif qiladi va ular o'quvchilarning bilimini yoki xatti-harakatlarini yaxshilash uchun qanday choralar ko'rish kerakligini birgalikda kelishib oladilar. . Misol uchun, o'quvchi uyda dars tayyorlashni to'xtatdi, nosog'lom muhit bilan aloqada bo'ldi. Bunday holda, sinf rahbari ota-onalarga uy vazifasini, shuningdek, maktabdan tashqaridagi xatti-harakatlari ustidan nazoratni kuchaytirishni maslahat beradi. Boshqa hollarda, o'quvchining asabiylashish kuchayishi va ko'pincha maktabga yomon kayfiyatda kelishi aniqlanadi. Sinf rahbari bunday o'quvchining uyiga tashrif buyurishi, uning hayoti va oiladagi ish sharoitlari bilan tanishishi hamda ota-onalar bilan, farzandi uchun tinchroq muhit yaratish va ehtimol tegishli davolanishi zarurligi to'g'risida kelishib olishishlari kerak.

Xulosa o'rnida aytib o'tish joizki, bolani tarbiyalashda sinf rahbari va ota-ona o'rtasidagi hamkorlikni tashkillashtirish juda muhim. Chunki bu bolaning kelajakda kim bo'lib yetishishiga ijobiy yoki salbiy ta'sirini ko'rsatadi. Mashhur hind kinosi "Hiqichoq" filmida har qanday qiyinchiliklarni yengib o'tgan o'qituvchi siymosi gavalantirilgan bo'lib, u doimiy ravishda hayajonlansa yoki stress holatiga tushsa hiqichoq tutishni boshlaydi. Bu kasali bilan bir qancha maktablardan haydaladi. Oxiri nufuzli maktabning eng past tabaqali o'quvchilar sinfiga rahbar bo'lib yuboriladi. Bu sinf o'quvchilari ham nihoyatda tartibsiz bo'lib, umuman o'qishga qiziqmaydi. Film qahramoni hech qachon umidini so'ndirmaydi, ota-onalar bilan uchrashish uchun har bir o'quvchisining uyiga boradi va o'quvchilarda darsga bo'lgan qiziqishni uyg'otadi. Biz, yoshlar ham ana shunday o'qituvchi bo'lishga harakat qilishimiz kerak. Chunki, bu bizning Vatanimiz oldidagi burchimizdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Qosimova K., Matjonov S., G'ulomova X., Yo'ldosheva Sh., Sariyev Sh. Ona tili o'qitish metodikasi. 2009
2. G'afforova T., G'ulomova X. 1-sinfda o'qish darslari. –T.: Sharq, 2003. – 126 b.
3. Qosimova K., Fuzailov S., Ne'matova A. Ona tili (2-sinf uchun darslik
4. A.Pirniyazova, Q.Pirniyazov, Q.Bekniyazov Baslawish klaslarda ana tilin oqitiw metodikasi No'kis «Bilim» baspasi 2018-j
5. «O'quvchilarni tarbiyalashda oila, mahalla, maktab hamkorligi» konsepsiyasining. O'quvchi ma'naviyatini shakllantirish. – T.: «Sharq» nashriyot matbaa Bosh tahririyati. 2000
6. Mavlonova R.A., To'raeva O.T., Xoliqberliev K.M. "Pedagogika" - T.; O'qituvchi 1998
7. Mavlanova R., Normuradova B., Raxmanqulova R. Tarbiyaviy ishlar metodikasi. –T.: Fan, 2007.